

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра технології м'ясних, рибних та морепродуктів

ЗАТВЕРДЖЕНО

Факультет харчових наук,
нутриціології та управління якістю
«04» червня 2026 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
СПОРТИВНЕ І ПРЕВЕНТИВНЕ ХАРЧУВАННЯ**

Галузь знань G «Інженерія, виробництво та будівництво»

Спеціальність G13 «Харчові технології»

Освітньо-наукова програма «Нутриціологія»

Факультет харчових наук, нутриціології та управління якістю

Розробник: к.с.-г. н., професор кафедри технології м'ясних, рибних та морепродуктів Наталія СЛОБОДЯНЮК

Київ – 2026 р.

Опис навчальної дисципліни «Спортивне і превентивне харчування»

Навчальна компонента «Спортивне і превентивне харчування» розкриває базові знання про систему харчування додаткового спортивного та превентивного харчування; основи раціонального харчування, скоригованого з урахуванням чинників ризику неінфекційних захворювань; основи теорії та методик спортивного харчування та раціонального харчування спортсменів; ознайомлює зі структурою харчової піраміди. У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати наслідки порушення режиму харчування та тривалого аліментарного дисбалансу, які є чинниками, що сприяють розвитку і прогресуванню захворювань; місце харчування у спорті та основні положення, завдання спортивного харчування; розуміти важливість мікронутрієнтів у виборі тренувального навантаження. Вміти визначати та коригувати раціони харчування з урахуванням чинників ризику виникнення неінфекційних захворювань. Визначати раціон харчування для основного обміну речовин та в залежності від фізичної активності та виду спорту. Готувати продукти харчування в залежності від підбору білків, жирів, вуглеводів та енергетичної цінності.

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	
Освітній ступінь	<i>Магістр</i>
Спеціальність	<i>G13 Харчові технології</i>
Освітньо-наукова програма	<i>Нутріціологія</i>
Характеристика навчальної дисципліни	
Вид	вибіркова
Загальна кількість годин	120
Кількість кредитів ECTS	4
Кількість змістових модулів	2
Форма контролю	<i>Екзамен</i>
Показники навчальної дисципліни для денної форм здобуття вищої освіти	
Рік підготовки	<i>2 р.н.</i>
Семестр	<i>3</i>
Лекційні заняття	<i>20 год.</i>
Практичні, семінарські заняття	-
Лабораторні заняття	<i>20 год.</i>
Самостійна робота	<i>80 год.</i>
Індивідуальні завдання	-
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання	<i>3 год.</i>

1. Мета, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Метою дисципліни є ознайомити студентів із основними складовими харчових продуктів, їх значенням для здоров'я людини; основами раціонального харчування, особливостями лікувально-дієтичного харчування та нетрадиційними методами харчування; впливом харчових добавок на здоров'я людини; захворюваннями, які виникають внаслідок неправильного харчування; специфіка харчування спортсменів на різних етапах спортивного вдосконалення, та видів спортивної діяльності.

Перелік освітніх компонент, які передують вивченню навчальної дисципліни: ОК11 Нутриціологія здорового харчування; ОК12 Харчування різних категорій населення; ОК13 Технології здорового харчування; ВК3. Промоція здоров'я.

Набуття компетентностей:

інтегральна компетентність (ІК): здатність розв'язувати задачі дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері харчових технологій.

загальні компетентності:

ЗК 01. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 03. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК 04. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

фахові компетентності:

СК 05. Здатність презентувати та обговорювати результати наукових досліджень і проектів.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН 01. Відшукувати систематизувати та аналізувати науково-технічну інформацію з різних джерел для вирішення професійних та наукових завдань у сфері харчових технологій.

ПРН 02. Приймати ефективні рішення, оцінювати і порівнювати альтернативи у сфері харчових технологій, у тому числі у невизначених ситуаціях та за наявності ризиків, а також в міждисциплінарних контекстах.

ПРН 11. Оцінювати та усувати ризики і невизначеності при прийнятті технологічних та організаційних рішень у виробничих умовах для забезпечення якості та безпечності харчових продуктів.

ПРН 14. Розробляти та реалізовувати наукові та науково-технічні проекти у сфері харчових технологій та дотичних до неї міждисциплінарних проблем з урахуванням технічних, соціальних, економічних та правових аспектів.

2. Програма та структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин						
	денна форма						
	тижн і	усьог о	у тому числі				
л.			п.	лаб.	інд.	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8
Змістовий модуль 1. Основи превентивного та спортивного харчування							
Тема 1. Вступна лекція. Основні поняття, особливості спортивного та превентивного харчування	1	12	2		2		10
Тема 2. Білки, жири, вуглеводи в превентивному харчуванні та раціоні спортсмена.	2	12	2		2		10
Тема 3. Вітаміни та мінерали в основі превентивного харчування та харчування спортсменів.	3	12	2		2		10
Тема 4. Таблиця калорійності продуктів харчування. Глікемічний індекс продуктів.	4	14	2		2		10
Разом за змістовим модулем 1	4	50	8		8		40
Змістовий модуль 2. Індивідуальні харчові раціони							
Тема 5. Енергетична потреба та енергетична цінність продуктів харчування.	5	12	2		2		10
Тема 6. Перетворення і використання енергії.	6	12	2				10
Тема 7. Розрахунок білків, жирів, вуглеводів у раціонах спортсмена та у превентивному харчуванні.	7	12	2		2		5
Тема 8. Вуглеводні напої та суміші.	8	14	2		4		5
Тема 9. Білкові напої та суміші.	9	11	2		2		5
Тема 10. Енергетичні добавки.	10	9	2		2		5
Разом за змістовим модулем 2	6	70	12		12		40
Усього годин	10	120	20		20		80

3. Теми лекцій

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
1-й змістовий модуль		
1.	Вступна лекція. Основні поняття, особливості спортивного та превентивного харчування	2
2	Білки, жири, вуглеводи в превентивному харчуванні та раціоні спортсмена.	2
3	Вітаміни та мінерали в основі превентивного харчування та харчування спортсменів	2
2-й змістовий модуль		
4.	Перетворення і використання енергії	2
5.	Білкові напої та суміші.	2
Всього		20

4. Теми лабораторних робіт

№ п/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1-й змістовий модуль			
1.	Розрахунок калорійності продуктів харчування та глікемічного індексу продуктів.	4	4
2-й змістовий модуль			
2.	Розроблення харчових раціонів з урахуванням енергетичної потреби. Розрахунок білків, жирів, вуглеводів та енергетичної цінності продуктів для спортивного і превентивного харчування.	4	2
3.	Розроблення і приготування вуглеводневих напоїв та сумішей для спортивного і превентивного харчування.	4	1
4.	Розроблення і приготування білкових напоїв та сумішей для спортивного і превентивного харчування.	4	1
5.	Розроблення і приготування енергетичних добавок для спортивного і превентивного харчування.	4	2
Всього		20	10

5. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Особливості спортивного та превентивного харчування	10	10
2	Значення білків, жирів, вуглеводів в превентивному харчуванні та раціоні спортсмена	10	10
3	Значення вітамінів та мінералів в превентивному харчуванні та раціоні спортсмена	10	10
4	Розрахунок глікемічного індексу	10	10
5	Розрахунок енергетичної цінності продуктів харчування	10	12
6	Розрахунок харчової цінності продуктів для спортсменів та для превентивного харчування	10	12
7	Розрахунок біологічної цінності харчових продуктів для спортсменів та для превентивного харчування	5	12
8	Розроблення вуглеводневих напоїв та сумішей для спортивного і превентивного харчування	5	6
9	Розроблення білкових напоїв та сумішей для спортивного і превентивного харчування	5	6
10	Розроблення енергетичних добавок для спортивного і превентивного харчування	5	12
Всього		80	100

6. Методи та засоби діагностики результатів навчання:

- усне опитування;
- модульні тести;
- презентації;
- розрахункові роботи;
- захист лабораторних робіт.

7. Методи навчання:

- словесний метод (лекція, дискусія)
- метод навчання через дослідження
- метод практико-орієнтованого навчання
- метод командної роботи, мозкового штурму
- робота з навчально-методичною літературою
- відеометод (дистанційні)
- виконання завдань самостійної роботи
- презентації та виступи на наукових заходах.

8. Оцінювання результатів навчання. Оцінювання знань здобувача

вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 чинного «Положення про екзамен та заліки у НУБіП України»

8.1. Розподіл балів за видами навчальної діяльності

Вид навчальної діяльності	Результати навчання	Оцінювання
Модуль 1. Основи превентивного та спортивного харчування		
Лекція 1. Вступна лекція. Основні поняття, особливості спортивного та превентивного харчування	ПРН 01, ПРН 02, ПРН 11, ПРН 14. Після вивчення модуля здобувач освіти знає принципи превентивного та спортивного харчування, потреби організму в основних нутрієнтах при різних рівнях фізичної активності. Уміє розробляти рекомендації щодо раціонального харчування для збереження здоров'я, профілактики захворювань та підвищення фізичної працездатності.	-
Самостійна робота 1. Особливості спортивного та превентивного харчування		10
Лекція 2. Білки, жири, вуглеводи в превентивному харчуванні та раціоні спортсмена.		-
Самостійна робота 2. Значення білків, жирів, вуглеводів в превентивному харчуванні та раціоні спортсмена		10
Лекція 3. Вітаміни та мінерали в основі превентивного харчування та харчування спортсменів		-
Самостійна робота 3. Значення вітамінів та мінералів в превентивному харчуванні та раціоні спортсмена		10
Лабораторна робота 1. Розрахунок калорійності продуктів харчування та глікемічного індексу продуктів.		20
Самостійна робота 4. Таблиця калорійності продуктів харчування. Глікемічний індекс продуктів.		20
Модульна контрольна робота 1.		30
Всього за модулем 1		
Модуль 2. Індивідуальні харчові раціони		
Лекція 5. Енергетична потреба та енергетична цінність продуктів харчування.	ПРН 01, ПРН 02, ПРН 11, ПРН 14. Після вивчення модуля здобувач освіти знає принципи складання індивідуальних харчових раціонів з урахуванням віку, статі, стану здоров'я та рівня фізичної активності людини. Уміє розраховувати потребу в енергії та нутрієнтах і розробляти збалансовані раціони для різних груп населення.	-
Лабораторна робота 2. Розроблення харчових раціонів з урахуванням енергетичної потреби. Розрахунок білків, жирів, вуглеводів та енергетичної цінності продуктів для спортивного і превентивного харчування.		10
Самостійна робота 5. Розрахунок енергетичної цінності продуктів харчування		5
Лекція 6. Перетворення і використання енергії.		-
Самостійна робота 6. Розрахунок харчової цінності продуктів для спортивного та превентивного харчування		5

Самостійна робота 7. Розрахунок біологічної цінності харчових продуктів для спортсменів та для превентивного харчування		5
Лабораторна робота 3. Розроблення і приготування вуглеводневих напоїв та сумішей для спортивного і превентивного харчування		10
Самостійна робота 8. Вуглеводні напої та суміші. Розроблення вуглеводневих напоїв та сумішей для спортивного і превентивного харчування		5
Лекція 7. Білкові напої та суміші		-
Лабораторна робота 4. Розроблення і приготування білкових напоїв та сумішей для спортивного і превентивного харчування.		10
Самостійна робота 9. Розроблення білкових напоїв та сумішей для спортивного і превентивного харчування		5
Лабораторна робота 5. Розроблення і приготування енергетичних добавок для спортивного і превентивного харчування.		10
Самостійна робота 10. Енергетичні добавки. Розроблення енергетичних добавок для спортивного і превентивного харчування		5
Модульна контрольна робота 2.		30
Всього за модулем 2		100
Навчальна робота	$(M1 + M2)/2 * 0,7 \leq$	
Екзамен	30	
Всього за курс	(Навчальна робота + екзамен) \leq	

8.2. Шкала оцінювання знань здобувача вищої освіти

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка за національною системою (екзамени/заліки)
90-100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

8.3. Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
Політика щодо академічної доброчесності	Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Самостійні роботи повинні мати коректні текстові посилання на використану літературу
Політика щодо відвідування	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із деканом факультету)

9. Навчально-методичне забезпечення

- електронний навчальний курс навчальної дисципліни (на навчальному порталі НУБіП України eLearn - <https://elearn.nubip.edu.ua/enrol/index.php?id=4008>);
- конспекти лекцій та їх презентації (в електронному вигляді);
- підручники, навчальні посібники, практикуми;
- методичні матеріали щодо вивчення навчальної дисципліни для здобувачів вищої освіти денної та заочної форм здобуття вищої освіти.

10. Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. Фізіологія харчування. Практикум : навч. посіб. / [Л. Ф. Павлоцька, Н. В. Дуденко, Є. Я. Левітін]. – Суми : Унів. кн., 2016. – 151 с. : табл.
2. Сидорчук Л. Харчування і наше здоров'я : вихов. год. : 6 кл. / Л. Сидорчук // Здоров'я та фіз. культура. Шк. світ. – 20016. – № 27. – С. 21-24.
3. Скрипнюк Л. Г. Вплив харчування на здоров'я школярів / Л. Г. Скрипнюк, М. Тичинська // Основи здоров'я. – 2017. – № 3. – С. 25-31.
4. Співак М. Генетично модифіковані продукти: що це і з чим їх їдять? / Марія Співак, Людмила Рак // Біологія. Шк. світ. – 2013. – № 20. – С. 15-16.
5. Сухоцька О. Наше піклування про здорове харчування : вихов. год. / Оксана Сухоцька // Здоров'я та фіз. культура. Шк. світ. – 2014. – № 18. – С. 20-22.
6. Черкасова Л. Сучасні і традиційні системи харчування. Основи безпеки харчування : інтегр. урок з основ здоров'я : 8 кл. / Лариса Черкасова, Олена Кузнєцова // Здоров'я та фіз. культура. Шк. світ. – 2018. – № 2. – С. 17-19 : ілюстр.

Допоміжні:

7. Бобрицька В. І. Харчування і здоров'я / В. І. Бобрицька // Валеологія : навч. посіб. : в 2 ч. Ч. 2 / В. І. Бобрицька [та ін.] ; за ред. В. І. Бобрицької. – Полтава, 2017. – С. 7-59.
8. Гігієна харчування з основами нутриціології : підручник : у 2 кн. / за ред. В. І. Ципріяна. – К. : Медицина, 2017.
9. Грибан В. Г. Їжа та режим харчування / В. Г. Грибан // Валеологія : підручник / В. Г. Грибан ; [рец.: Р. І. Сибірна, П. О. Неруш, О. Є. Самойлов]. – 2-ге вид., переробл. та доповн. – К., 2015. – С. 91-95

Інформаційні ресурси

1. <http://westudents.com.ua/knigi/302-osnovi-fzolog-ta-ggni-harchuvannya-zubarnm.html>
2. <http://library.kr.ua/bookexhibit/bezpeka.html>
4. http://www.library.univ.kiev.ua/ukr/elcat/new/detail.php3?doc_id=706829
5. <http://www.anatomy.tj/> 6. <http://youalib.com>